

РЕЦЕНЗИЯ

от

доцент Елена Иванова – НБУ

за дисертационния труд на

Чавдар Николов Гюзелев

“Конструиране на пространството в театъра и книгата”

за присъждане на

образователната и научна степен „доктор”

в професионално направление **8.4. Театрално и филмово**

изкуство

Научен ръководител: **проф. Виолета Дечева, д.н. - НБУ**

Дисертационният труд се състои от 226 страници, от които 212 страници текст, съдържащ увод и две части, като първата съдържа 7, а втората 5 глави, заключение, библиография - от 213 до 224 страници.

Представената от докторанта Чавдар Гюзелев дисертация в настоящия конкурс напълно отговаря на изискванията на един дисертационен труд. Като преподавател, изследовател, художник и автор Гюзелев има вече утвърдено място на художествената ни сцена и в двете поприщата, на които се е посветил - тоест както от гледна точка на сценографията, така и от гледна точка на дизайна на книгата. Така че темата избрана от него за дисертационния му труд е възможно най-интригуваща, интересна, иновативна и креативна.

Двете пространства, които са обект на неговият труд, това на театъра и на книгата, анализирани и събрани в дисертацията имат значимо място

в изследването на съвременния театър и книга. Анализът на така формулираната интердисциплинарна тема като мащаб и смисъл е от съществено значение в преподавателската изява на автора. Тоест той използва в изследователската си работа по темата вече натрупания си огромен опит като преподавател. Интердисциплинарното и историческото разгръщане на темата в неговага дисертационна работа носят нов вкус и ново разбиране.

Сравнителния характер на съпоставяните теми има откривателски характер. Мисля, че задачата, която си е поставил авторът (изследването на пространството в театъра и пространството в книгата), е ясна и представеното от него съдържание по темата е максимално пълно. Поставените от него проблеми са изчерпателно описани и съвместно систематизирани. Амбициозно и с много познание върху двете теми е представена е тезата на автора. В труда му впечатлява съвременният език, с които той си служи както и изчерпателното и разностранното му познание в двете в полета.

Както вече се каза дисертацията е структурирана в две части. Планът на всяка част е разработен в отделни глави. Всяка глава от своя страна се занимава с конкретна методична разработка по понятията, които интересуват Гюзелев. Голяма негова заслуга е подреждането и представянето на ключови в тази област понятие, с които ще работи.

Формулировката им е като смисъл и съдържание много ясна в всяка глава. Първата глава на първата част представя понятията театър (с.10), драматургия (с. 11), възприятието на пространството (с. 12), композиция (14 с.), спецификата на театралното пространство и неговото конструиране (19 с.) в различните видове сцени (23 с.), както и композиционните елементи на театралното пространство (25 с.) Главата

завършва с изясняването на понятията дизайн (25 с.) и дигитално изкуство (28 с.)

Смисловото подреждане на отделните глави в труда на Гюзелев заслужава да бъде споменато с адмирация. Изясняването на основните понятия е първата от главите, посветена на пространството на театъра: що е театър, що е драматургия и прочие. Всичките тези основни понятия са разработени от автора в стила на цялостната му работа. Те са формулирани ясно на разбираем език с точни определения, лесни за разбиране и запомняне. Това е качество, което показва, че авторът борави със собствена система на преподаване, с ясни изисквания и висока взискателност към студентите.

Формулирани правилно, понятията които обесняват видовете пространства, са адекватни на съвременните движения в изкуството. Важно е желанието да бъдат събрани и систематизирани защото те характеризират неговата теза. Освен това смятам, че такова подробно изясняване запълва най-вече празноти в досегашният поглед и анализ и ще бъде от особена полза за студентите.

Във втората глава (30 - 55 с.) се разглежда историческото развитие на тези понятия от Античността до Ренесанса. А на театърът от 18 до 19 век е посветена следваща 3 глава от дисертацията. Специално внимание е отделено в 4-тата глава на естетическите направления и вариантите на сценичното пространство през 20 век. (71 - 87 с.) с цел да се изясни развитието на идеите за конструиране на пространството в театъра по-късно, а именно през втората половина на 20 век (87 - 99 с.) Намирам за важно включването, макар и съвсем накратко, на основните посоки в развитието на сценографията в българския театър от Възраждането до наши дни (106 - 128 с.)

Познанията за театър ми позволяват да бъде по-полезна в изчитането и оценяването на първата част. Тя както вече отбелязах се състои от седем глави посветени на пространството на театъра. Първата глава изяснява основните правила и дава отговори на въпроси, както и ценни определения за начинаещите в театъра студенти. Главите две, три, четири и пет в същата непосредственост дават на изучаващите ясни познания за историята на театъра от Античността до наши дни. Текстът е написан похвално кратко, ясно и с разбиране на материята, както и за приемствеността в самата история.

В тази си част дисертацията представя модерен прочит с интересни детайли, задържа вниманието и се запомня, разказан като приказка. Това е качество на работата. Интересно е събирането във всяка глава на архитектурата като пространство и история.

Историята на архитектурата на театралното пространство в различните епохи, свързано с историческия ред във времето донесат чувството за оригинален прочит. Има и интересен разказ как архитектурното пространство впоследствие влияе върху това в театъра, дава нова връзка на театралното пространство и обществото. В такъв разказ бързо става ясно силното присъствието на автора.

Шеста глава има за цел по подробно, различно и като похват да занимае изучаващите с новата материя и философия на модерното изкуство в театъра. Тези изисквания карат автора отново да се върне към важните нови понятия, дефиниращи съвременния театър. Интересно е, че без да е многословна тази глава събира социо-принципите и пространството на театъра.

Седмата глава си поставя за цел да формулира съвременната художествена среда на театъра в България след 90 те години. С тази

амбициозна задача Гюзелев се справя скромно и деликатно.

Постигнат е балансът между определения и документално проучване на времето. Отбелязано е по-видимото присъствие на сценографите в художествената среда.

Разглеждането на основната тема в дисертацията при Чавдар Гюзелев минава през подробен систематичен анализ за интеракция на различните изкуства, тоест това на театъра и на книгата.

Оценявам високо симетрията в подреждането на дисертационния труд. Както при анализирането на театралното пространство така и при изясняването на спецификата на пространството в книгата, авторът си служи с един и същ ред на главите. Като и в двата случая в първите глави се формулират основните понятия, а после те са следвани от широк преглед на историческото им изследване.

И в двете основни части се минава през исторически анализ, за да се стигне до съвременни течения и развитие. Двете симетрични глави са едно от най-интересните постижения на работата на докторанта. Като автор и действащ артист мнението и разсъжденията му са ценни и отново са ясно и сбито формулирани. Общ белег на всичко казано дотук остава синтезирания изказ, което от своя страна прави работата изключително достъпна.

Втората голяма част от дисертационния труд е пространството на книгата и заема дължимото ѝ място (142 - 198 с.)

Енциклопедична в своето подробно описание, тя може да бъде особено полезна за студентите. Аналитичен и синтетичен в подреждането на главите и във втората част, авторът не е пропуснал в подробности да навлезе в тази материя. А той без съмнение добре я владее .

Глава първа, симетрично на първата част, определя основните понятия

пак в същият стил - с ясен разбираем език и речник (142 -169 с.) Представени са видовете азбуки, шрифтове, историята на книгопечатането и съвменното книгопроизводство (142 - 154), калиграфията, стенографията, типографията и полиграфията (156 - 158). Като особено любопитна е главата за анатомията на книжното тяло (158-163 с.)

Оценявам дългия и упорит труд за събирането на количеството информация и преработването ѝ в знаков за този труд процес.

Втората и третата глава са характерни с изписването на най-важните технически характеристики на традиционните стилове. Трябва да се спомене специално главата посветена на графичния дизайн и на композиционните му принципи. Всичките определения, които дава докторантът са със сюжетна и висока смислова наситеност, която можем да наречем изследователски процес.

Интересно е, че сравнителният характер на двете части се опира също на работата и на художника-илюстратор Антон Радевски, завършил Художествената академия в Берлин. Художникът е добрият пример за това как пространството на книгата може да бъде “манипулирано”.

Радевски предлага изрязване и макетиране на изчетената вече книга, откровено сменя формата и пространството на вече изчетеното.

При неговата книга процесът на промяна носи нов контекст, нов предмет, създаден от движението, което предлага играта и условията на играта. Крайната фаза е създаването на макет или нарязването на елементи от формите на книгата и изправянето им в ново пространство, триизмерно такова. Това действие е най-близко до пространството на театъра и много интересно. Откривателство е цитирането на автор като Антон Радевски и добър пример за

взаимоотношения между двете пространства в труда на Чавдар СС
Гюзелев.

Бих препоръчала евентуално издаване на това първо по рода в България
представяне на тема Пространството на театъра и книгата. Също би
било особено ценно развитието на тази теза в посока на съвременната
театрална история.

Автореферата е изготвен според изискванията. Той съдържа
задължителното представяне на темата. Потвърждавам посочените в
автореферата приноси на дисертационния труд.

С тези мисли и пълна удовлетвореност от прочетеното, от обхвата на
изследването, от труда на докторанта по темата, както и от пълнотата в
нейното представяне, препоръчвам убедено да се присъди
образователната и научна степен „доктор” на **Чавдар Николов
Гюзелев.**

11 02 2016 София

доц. Елена Иванова